

NOVA PRAVA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 4 Din., za inozemstvo
6 Din. na mesec. Izhaja ob petkih.

✱ Stojan Protić.

Dne 28. oktobra je po kratki bolezni umrl Stojan Protić. Z njim leže v grob eden najzaslužnejših jugoslovanskih politikov.

Prvič je bil izvoljen Protić v srbsko narodno skupščino l. 1893 in je do zadnjih ur svojega življenja stal v prvih vrstah za pravo svojega naroda ter preživel vse faze političnih bojev. Pod Milanom Obrenovićem je bil preganjan in zaprt. Toda kot učenec velikega Markovića ni klonil glave, dokler ni zmagal revolucionarni pokret radikalnega gibanja. Velika zasluga Protića je, da je bila Srbija v balkanski in svetovni vojni pripravljena in da je končno po krvavih bojih prišlo do uedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotno državo. Protić je bil prvi ministrski predsednik naše države. Bil je odločen zagovornik pravice in demokracije. Velika škoda je, da mu je bilo zadnja leta pod pritiskom političnih razmer onemogočeno sodelovati na vodilnih državnih mestih. Protić je bil glasnik sporazuma med Srbi in Hrvati in obenem nasprotnik prenapetega centralizma, ki je bil gotovo primernejši od Pašičeve vidovdanske ustave. Ravno vsled ustavnega vprašanja se je Protić spril z radikalno stranko, prešel v opozicijo in izdajal do zadnjega dnevnika »Radikale«.

Pokojni kralj Peter je imel brezporojno zaupanje do Protića. Še v zadnjih trenutkih svojega življenja je priporočal svojemu sinu Aleksandru, da se naj v težkih situacijah vedno obrne na Protića, ki mu bo prav svetoval. Škoda, da se ni poslušalo svarilnih glasov Protića, ki se je odločno izjavljal proti vladnim metodam v državi, proti korupciji in partizanstvu, ki se je zanesla na odločujoča mesta. Škoda, da vsled obstoječih političnih razmer, ni bilo mogoče uveljaviti namere Stojana Protića.

Kadar se je govorilo o izpremembi režima v državi, se je vedno in vedno ponavljalo ime Stojana Protića, ki naj bi prevzel vodstvo vladnih poslov v svoje roke. Sedaj je tudi ta up uničila kruta smrt, ki nam ga je ugrabila v času, ko bi ga mogoče najbolj potrebovali. Večni spomin odličnemu sinu bratskega srbskega naroda, večni spomin velikemu sinu jugoslovanske države!

Manifestacije za neodrešene brate.

Proti nezaslišanim nasilstvom italijanskih barbarov v neodrešenem Primorju je protestiralo slovensko ljudstvo na številnih manifestacijskih shodih. Še važnejše je pa to: zopet smo se našli vsi Slovenci, brez razlike strank v eni fronti, da kot en mož nastopimo za prava našega preganjanega in teptanega naroda. Če je naš zunanji sovražnik računal s tem, da naš narod vsled razdrapanja notranje-političnih razmer pozablja na neodrešene brate, se je korenito motil. Kadar gre za prava našega zaslužnjega Primorja, takrat ne poznamo med seboj razlik po političnih strankah, ampak smo prav vsi pripravljeni skupno poseči v boj, da pripomoremo pravici do zmage.

Kakor so pa manifestacije na sebi lepa reč, vendar nikakor ne zadostujejo. Narodnim manifestacijam se morajo priključiti tudi vladine akcije, ki so tem lažje izvedljive, ker vlada lahko računa na odkritosrčno oporo celokupnega naroda. Vlada bo morala pričeti proti Italiji z gospodarskimi represalijami in dokazati, da je Italija primorana živeti z nami vsaj v vzdržnih odnosih sosedov, če hoče, da bo imela njena trgovina in industrija tudi dostop na našo zemljo. Kakor ne krati naša

država maloštevilnim Italijanom na naši zemlji manjšinskega prava, toliko manj sme oficijelna Italija odzemat stotisočim našim bratom v Primorju pravico svobodnega, kulturnega in gospodarskega udejstvovanja. Če Italija ne bo hotela dobrim potem ugoditi našim zahtevam, naj pa čuti našo pest.

Toda ne samo vlada, ampak celokupna javnost mora s smotrenim in praktičnim delom priskočiti na pomoč zatiranim Jugoslovanom v Italiji. Narodno-obrambne organizacije imajo še vedno premalo delavcev in še vedno premalo podpore v jugoslovanski javnosti. V samopomoči je naša rešitev! Zato na delo za narodno-obrambne organizacije!

Politične vesti.

Bi že, samo klerikalcev ne zapuste!

Gospodje socialisti okrog »Zarje« pravijo, da se že združijo z ostalimi socialnimi demokrati v Sloveniji, samo pravico si izgovarjajo, da so še naprej lahko v zvezi s klerikalci na mestnem magistratu v Ljubljani. Kakor znano, so pa socialni demokrati že ponovno obsoili ljubljanske sodruge, da se bratijo s klerikalci in pri tem popolnoma pozabljajo na svoj kulturni in socialnogospodarski program. Malo je zato verjetno, če bodo hoteli ljubljanske »Zarjane« socialni demokrati v svoje vrste, dokler bodo v zvezi s klerikalno buržuazijo. »Zarjani« se bodo že morali odločiti, ali so socialisti, ali pa klerikalni podrepaniki.

In še to-le. V »Zarji« so gospodje socialisti zelo navdušeni nad znano dunajskih socialnih demokratov. Pri tem svojem navdušenju pa zamolče dejstvo, da so se avstrijski socialni demokrati borili in dosegli zmago nad klerikalci, ali meščanskimi socialisti. Torej nad prav tistim, s katerimi se »Zarjani« vežejo. »Zarjani« bi se morali pravzaprav — če bi bili dosledni — žalostiti nad zmago avstrijske socialne demokracije, ki je porazila njihove zavznike, krščanske socialce.

JDS in politična šola.

Demokrati so poplaval vso Slovenijo z okrožnicami, v katerih naznanjajo, da bo demokratska stranka v Ljubljani v novembru nudila politično šolo obrtnikom, delavcem in kmetiskim fantom. Pouk bo trajal baje 5 dni.

V tej šoli nameravajo s posebno, patentirano proceduro ubiti vsakomur v srce ljubezen do demokratske stranke, ki nam je splela oni bič, ki nas vse skupaj danes tako grozovito tepe. — To omenimo mimogrede zato, da se ne pozabi na to, da so demokracije v največji meri zakrivilj današnje žalostne gospodarske in socialne razmere in krivice in da so radikali samo nadaljevali tam, kjer so demokracije nehali — v glavnem pa so si drug drugemu prav enaki. — Ta šola, da pridemo k stvari, naj bi čez noč vzgojila veliko armado novih demokratskih agitatorjev, prigonjačev (ali brakirjev), ker stari — so jim ušli! Odpovedali so pokorščino. Demokratska ladja se potaplja in podgane so jo zapustile.

Na to smo hoteli opozoriti vse naše prišaste, zlasti pa zaupnike. Oni naj ljudem pojasnijo namen te politične šole, da bodo sfrčale dotične okrožnice v peč! — Vsak obrtnik, vsak pomočnik, vsak delavec in vsak kmetički fant, pa bo imel priliko obiskovati ono politično šolo, ki jo bo otvorila v raznih krajih Slovenije naša mladinska organizacija »Bratstvo« še v letošnji zimi. Tam bo vsakdo slišal to, kar je človeku najpotrebnej, tam se bo naučil prave politične poštenosti in res bratske ljubezni med proletarci.

To je že v načrtu od poletja sem, pa se je moralo odložiti na zimo, ker je

za to bolj pripravna. Demokrati so za ta načrt izvedeli in hočejo naše »Bratstvo« prehiteti.

To pa prav nič ne škodi. Vsem našim proletarcem pripisujemo toliko razsodnosti, da bodo mogli takoj razločiti laž od resnice. Laž ostane laž, čeprav je skrbno povita z demokratskimi frazami v socialistično parfimirani šopek. Že ime »demokrat« samo pomeni nekaj ravno nasprotnega, kakor so ljudje, ki so si nadeli to ime. Ali delajo demokrati na to, da bi prišlo ljudstvo do veljave, kar ravno znači beseda »demokrat«? Ravno nasprotno! Oni delajo na to, da imajo vso veljavo in oblast posamezniki: kapitalisti, ljudstvo: proletarci pa da ostanejo njihovi — sužnji. In za tak demokratizem se naj navdušuje proletarijat?! — — — — —

Nova Marksistična grupica.

Prva številka »Delavskih Novic« je izšla. Bivši poslanec Fabjančič obdoljuje komunistične fantaste (pri tem misli predvsem na doktorja Lemeža), da so razbili socialistično stranko delovnega ljudstva, ki je združevala celokupen marksistični proletarijat v Sloveniji. »Delavske Novice« obdoljujejo komuniste, da so politični veterinarki, ki danes blagoslovljajo to, kar so včeraj proklinjali. Z nastopom »Delavskih Novic« so slovenski marksisti za eno politično grupico bogatejši. Če bo pa to za marksiste odrešilno, je drugo vprašanje.

Samo pismen pozdrav.

Prvotno je izjavil socialni demokrat dr. Korun, da se bo njegova grupica konsumarjev udeležila ljubljanskega manifestacijskega zborovanja za preganjanje primorske Jugoslovane. Zadnji hip se je pa gospod Korun premislil. Zakaj, sam bog ve. Mogoče se je spomnil na internacionalne vezi z Italijani. Zato je shod le pismeno pozdravil in se mu ni zdelo vredno, aktivno udeležiti se manifestacije celega naroda. Kako bi se pa tudi mogel »pristni socialist«, dr. Korun, tako ponižati, da bi stopil med narod o priliki, ko to nič ne nese.

Svetovni pregled.

SOCIJALNO SKRBSTVO V ČEŠKOSLOVAŠKI.

Socialna zakonodaja v Češkoslovaški bi bila lahko vzor tudi naši vladi. V Češkoslovaški se ne smatra ministrstvo za socialno politiko kot nekaj neobdigečnega, ampak je ravno ta del državne uprave pokazal največjo agilitet in popolno upravičenost do obstoja.

V prvi vrsti se je polagala doslej največja pažnja na mladinsko skrbstvo. Poleg izdatnega subvencioniranja mladinskih organizacij, je s posebnim zakonom postavljena vsa mladina, ki živi pod tujim varstvom, pod državno kontrolo. Ravno kar se pripravljajo zakoni, ki naj ščitijo dojenčce in slabomne otroke. Kako se skrbi v Češkoslovaški za vojne žrtve, pove dovolj ta-le ugotovitev: V celem skrbni deželni urad na Češkem za 130.000 invalidov, 80.000 vdov, 144.000 sirot in 36.000 ascendentov za padlimi; v celem državnem območju znaša število invalidov 236.000, vdov po vojnih žrtvah 136.000, sirot 244.000 in v oskrbi nahajajočih se ascendentov 84.800; skupaj torej 701.400 oseb. — Na podlagi zakona o varstvu dela je bilo dosedaj ustanovljenih že 189 razsodišč, ki izredno blagodejno vplivajo na razmerje delojemalcev do delodajalcev. — Podpore onim brezposelnim, ki niso po lastni krivdi izgubili službo, znašajo naravnost velikanske svote. Leta 1919 so znašale brezposelnim izplačane podpore 259,5 mil. Kč,

l. 1920 95,9 mil., l. 1921 79,7 mil., l. 1922 220,3 mil. in letos bodo podpore gotovo prekoračile svoto 400.000 milijonov Kč. V teh svotah so zapopadeni tudi zneski, ki jih je izdala država za zaposlitev brezposelnih z javnim delom. — Socialno zavarovanje se je postavilo na najmodernejšo podlago in se država niti malo ne straši milijonov, ki jih bo izdala za to obče koristno napravo. — Češkoslovaški stanovanjski zakoni ne predvidevajo samo varstva najemnikov, ampak tudi državno denarno pomoč za zgradbo novih hiš. Ministrstvo za socialno politiko je na podlagi zakonskih določil doslej odobrilo 20.985 stavbnih načrtov z 48.780 stanovanji, katerih stavbni stroški so znašali 3663 milijonov Kč.

Na Češkoslovaškem naj bi vladni gospodje v Beogradu pogledali, kaj se pravi socialno delo. Če bi imeli potem malo uvidevnosti do potreb socialno šibkih slojev, jim niti v sanjah ne bi mogla priti v glavo absurda misel o ukinitvi ministrstva za socialno politiko.

NEMŠKI BILIJONI IN TRILIJONI.

Položaj v Nemčiji se z vsako uro izpreminja, seveda na slabše. Razvrednotenje marke je povzročilo popolno anarhijo na denarnem trgu. Industriji in banke so vsled pomanjkanja denarja sklenile izdajati lastne zasilne novčnice. Prav tako že tudi mesta, kot deželne uprave izdajajo zasilni denar. Tako imamo v Nemčiji naenkrat poleg oficijelne marke, še vse polno drugih privatnih in javnih novčanic. Poseben naval se vrši na državno banko. Interesenti se nastavljajo že prejšnji dan popoldne in čakajo celo noč, do jutra, da pridejo do svojega denarja. Pogled na čakajoče dela isti vtis, kot je bilo to pri nas med vojno, ko so množice po celo noč čakale na živila pred prodajalnami. Novčnice se odvažajo iz državnih banke z vozovi. Saj ni čuda. Takole en voz papirnatih mark ne zaleže mnogo, ko se v Nemčiji že ne računa več v milijonih, ampak v bilijonih in trilijonih. Že samo uradniške plače so na podlagi indeksa poskočile zopet šestdesetkratno, tako da je dobil za tekoči teden povprečno uradnik en in pol bilijona mark plače. Navzlic bilijonskim izplačilom pa nemški javni nameščenci stradajo. Kajti komaj dobe nakazane plače, že zopet marka pade še bolj in treba bi bilo trilijonov, da je vsaj za silo zadosteno vsakdanjim potrebam.

Polagoma so že pričeli v Nemčiji nadomestovati marko z dolarjem. Malo verjetno pa je, če bo imel nemški dolar večjo srečo od marke.

AMERIKA ZA EVROPSKO KONFERENCO.

Angleška je vprašala vlado ameriških združenih držav, če bi bila pripravljena udeležiti se evropske konference, kjer bi se obravnavalo reparacijsko vprašanje. Hughes je odgovoril, da je Amerika pripravljena sodelovati, če se udeležijo konference vse države, ki so interesirane na reparacijah. Posebna komisija naj bi pri tej priliki dognala, kakšne so plačilne zmožnosti Nemčije, dalje način reparacijskega odplačevanja in garancije, da bi se plačilo tudi v resnici izvršilo. Združene države ameriške žele, da ostanejo vse evropske velesile enotne, ker bi vsaka oddvojena akcija še bolj komplicirala že itak dovolj zamotani gospodarski in politični položaj v Evropi.

Pristopajte vsi brez izjeme v naša izobraževalna društva „Bratstvo“, zlasti pa mladina!

Poročila z dežele.

Maribor. — K zadevi dr. Lajnič — dr. Pfeifer, se usojamo pripomniti, da ne smatramo za neobhodno potrebno, da se tako perilo pere v mlaki najširše javnosti, da si nam je popolnoma irelevantno, čegav perilo je bolj umazano. S tem pa mlikakor ne mislimo reči, naj se zadeva ne razčisti, toda bolj diplomatično.

Uskok i. — Ze nešteto krat smo naleteli na naše tovariše, ki so razpravljali o uskokih, ki so pobegnili iz naše stranke ponajveč k radikalcem. V tem so se zlasti odlikovali Mariborčani s pretežnim delom inteligentov, ki so se izneverili našemu pokretu v prepričanju, da bodo pri močnih radikalcih veliko lažje dosegli svoje »socialistične« cilje, nego v šibki NSS. Toda očitno je ta radikalna partija še prešibka, da bi dala narodnemu proletariatu boljše socialne razmere, kar je konstatirati v tem, da gotovi uskok i agitirajo med našimi ostalimi člani z geslom: kaj boste tam pri narodnih socialistih čakali na uspehe, ko je vendar že celo njen Brandner uvidel, da s stranko ne bo nič več ter da je tudi on pristopil k radikalcem. Tudi Žnuderl je naš itd. Tovariši, ki ste ostali značajni v zvestobi do naše organizacije, ako se vam drzne še kdo kaj takega zatrjevati, recite mu sledeče: Narodni socializem zahteva neumorno, nesebično ter požrtvovalno delo v dosegu svojih ciljev za celokupni proletarijat. Narodni socializem izključuje vsak egoizem, separatizem, nedelavnost in sploh vsako nečedno lastnost, kar daje povod, da ljudje, ki imajo take in enake lastnosti prirojene, naravnim potom ne spadajo v naše vrste in morajo prej ali slej odpasti. Mi smo ponosni na našo neomadeževano zastavo, katere Brandner in Žnuderl prav gotovo nikoli ne bosta zapustila! Mi vsi, ki smo po rojstvu in bistvu poklicani v boj proti burzujem pod zastavo NSS, vemo, da se poštenost politične stranke ne more meriti po številu njenih pripadnikov, temveč po stanju socialne pravičnosti, ki v teh članih (osebno v vodstvu) prevladuje. Mi vemo, da iz malega raste veliko in da so bile vse sedanje mogočne stranke ob svojem početku majhne. Zato pa se mi, dasi majhni toda žilavi, ne damo plašiti. Naš narodni socializem je vsajen na plodonosna tla in bo obrodil, ko pride njegova ura. Takrat se bo sežigala lulika, ki danes še cvete.

Stanovanjskim uradom. — V zadnjem času konstatiramo, da podružnice raznih bank oddajajo stanovanja v lastnih poslopih v najem za zelo drage stanarine: osem do dvajset tisoč kron na mesec, dočim stanujejo uradniki teh zavodov v drugih privatnih stanovanjih, ki so seveda veliko cenejša. Dovoljujemo si torej vprašati slavno

gospodo pri stanovanjskih uradih 1. Kako se to sklada z zakonom? 2. Kdaj bodo ti gospodje blagovolili posredovati, da se taki slučajji odpravijo ter da banke spravijo svoje uslužbenice v svoja poslopja, ne pa da kradejo stanovanja drugim upravičencem? 3. Kdaj bodo začeli poslovati enako pravično za vse stanove in brez korupcije? Ali bodo res morali proletarci prijeti za sredstva, ki bodo te nedostatke zanesljivo odpravili? — Človek brez strehe.

Ormož. V smislu poziva akcijskega odbora so priredila po inicijativi tukajšnje podružnice Jugoslovenske matice vsa ormoška prosvetna in strokovna društva in vse politične stranke skupno javen shod, na katerem se je ob številni udeležbi meščanov ter okoliškega ljudstva sklenil odločen protest proti nasilju, pod katerim je naš bratje v zasedenem ozemlju. Resolucija je bila odposlana vladi v Beograd in akcijskemu odboru v Ljubljani.

Gledališko vprašanje v Ptuj.

Dne 14. in 15. oktobra t. l. je ptujsko »Dramatično društvo« prvič nastopilo v tej sezoni; igralo je dr. Štolbovo veseligr »Stari grehi.« V igri so pokazali dilemanti, da so burki dobro kos, resnejši momenti, ki jih vsebuje igra, pa nam bude upanje, da se bodo izkazali tudi drugače. — Ker ne nameravamo pisati o tem prvem nastopu kake ocene, naj zadostuje ta konstatacija, opozoriti pa hočemo s temi vrsticami slovensko javnost na delovanje ptujskega »Dramatičnega društva« v obče.

Po dolgih pogajanjih se je »Dramatičnemu društvu« vendar enkrat posrečilo, napraviti z mestno občino kot lastnico gledališkega poslopja in inventarja v Ptuj v toliko ugodno pogodbo, da je društvu zagotovljen obstoj in razvoj, ptujskim Slovincem pa stalen oder. V svesti si svoje kulturne naloge si je Dramatično društvo za letošnjo zimsko sezono priredilo delovni program ter prevzelo v repertoar vrsto iger, od katerih omenjamo: slovenske: Meško: »Na smrt obsojenik, Medved: »Za pravdo in srce«, Jurčič - Govekar: »Rokovnjači«, Špicer: »Miklova Zala« in »Patrijoti«; od slovanskih: Stari grehi (Stolba), Golgota (Sergian Tucič), Ploha (Peter Petrovič), Spavaj moja deklica (Sjeverny), Mrak (Petar Petrovič); od tujih: »Odgojitelj Lanovec« (O. Ernst), V dolini (Don Angelo Gvenera), Dolski župnik (Anzengruber) in še nekaj drugih. Tudi za mladino so predvidne 3—4 otroške predstave.

Razen teh iger, ki jih priredi Dramatično društvo z lastnimi močmi, pa je pod njegovim okriljem na vidiku tudi gostovanje mariborskega gledališča, s katerim se vodijo tozadevna pogajanja in o katerih je dano upanje, da privedejo do povoljnega uspeha. Pričakovati

smemo tedaj, da nam bo v Ptuj dana prilika, da vsaj vsak teden po enkrat vidimo dramsko umetnost na svojem domačem odru.

Razen večernih predstav za meščane bo prirejalo Dramatično društvo po možnosti ob nedeljah popoldne tudi za okoličane in sicer v prvi vrsti dobre ljudske in šaloigre. Ker pa mora Dramatično društvo delovati brez subvencij in vsakršnih podpor ter je navezano edino le na dohodke od iger, bo pač dolžnost vsega zavednega slovenskega občinstva v Ptuj in bližnji okolici, da z rednim obiskom predstav podpira idealno stremljenje Dramatičnega društva ter mu daje svoje priznanje tako, da igralcem ne bo treba nastopati pred praznim gledališčem.

iz stranke.

Okrajni odbor NSS za Ljubljano sklicuje svojo sejo za petek dne 9. novembra ob 8. uri zvečer v strankinem tajništvu v Narodnem domu. Vsi predsedniki in tajniki ljubljanskih kraj. organizacij so kot člani okrajnega odbora vabljeni, da se te seje na kateri se bo razpravljalo o zelo važnih vprašanjih, točno in zanesljivo udeležijo.

Krajna organizacija NSS v Sp. Šiški sklicuje za nedeljo, dne 4. t. m. ob 10. uri popoldne članski sestanek v Reininghausu (pri Valjavcu). Dnevni red: 1. Splošna situacija in naša stranka, 2. poročilo o situaciji v občinskem svetu ljubljanskem; 3. lokalne zadeve Sp. Šiške; 4. slučajnosti. Na sestanku bodo govorili voditelji in občinski svetovanci NSS in je dolžnost vsakega našega somišljenika, da se sestanka zanesljivo in točno udeležijo.

Zaupniški sestanek NSS v Mariboru se vrši v nedeljo dne 4. novembra v tajniških prostorih, Grajski trg št. 1. Sestanka se udeležijo tov. Brandner iz Ljubljane.

Krajna organizacija NSS v Mariboru sklicuje za nedeljo, dne 4. novembra ob 10. uri popoldne članski sestanek v dvorani gostilne Orovič v Vetrinjski ulici. Poroča strankin tajnik tov. Brandner iz Ljubljane. Vabljeni so vsi naši somišljeniki, ki so ostali značajni in zvesti praporu narodnega socializma, da se tega sestanka zanesljivo udeležijo. Po sestanku se vrši konferenca zaupnikov.

Kdor se zanima

za naše narodno, gospodarsko, kulturno in socialno življenje v **Prekmurju**, temu priporočamo, naj si naroči **Narodnosocialistični tednik „Naš dom“**. Stane na leto 40 Din, za 1/4 leta 10 Din. Naroča se pri upravnistvu

„Našega doma“ v Murški Soboti.

Strokovni vestnik.

Iz Osrednjega vodstva NSSZ. Na zadnji seji se je odobrilo izplačilo večjih podpor po stavki prizadetim članom NSSZ v Trbovljah, Zagorju in Kočevju. Sklenilo se je tudi, da se enake delavskih zbornic glede rudarskega zakona v Brodu na Savi udeležijo strokovni tajnik tov. Kravos.

Iz Upravnega odbora NSSZ. Važna seja se vrši v nedeljo dne 11. novembra t. l. ob pol 11. uri popoldne. Tovariši, ki prejmejo vabilo, naj se seje sigurno in točno udeležijo.

Polzela. Med tukajšnjim delavstvom vlada silno ogorčenje radi nadutosti Nemcev Wildija, Lacoota in Posta, ki delajo z našim delavstvom, kar se jim ljubi, in vse nemoteno. Poročali smo že o odpustu dveh narodnozavednih delavcev, ker sta se drznila propagirati svojo narodno delavsko organizacijo. Kljub temu, da je uradna preiskava dognala, da sta bila popolnoma neopravičeno odpuščenata, sta oba še vedno brez kruha, a objestni Nemci triumfirajo.

Vsi podyzeti koraki so bili doslej brezuspešni in je vsak glas naletel na gluha ušesa, zato se je bati, da si ogorčeno delavstvo prej ali slej samo ne poišče pravice. Takrat ne bodo Nemci in nemčurje tudi vsi orožniki ubranili, ker vsake stvari je enkrat konec, tudi potrpljenja. Od pritepenih tujcev se naš pošteti delavec ne bo pustil metati na cesto in ne bo radi njih z družino vred gladoval.

(O zadevi smo že pisali. Čudimo se gospodom, ki se prištevajo narodnim krogom in imajo v podjetju Wildija odločilno besedo, da dovoljujejo take izpade nemških nastavljenec. Narodni ponos, kje si? — Op. ur.)

O komunistih smo prejeli več dopisov tako z Jesenic, Blejske Dobrave, Litije itd. Iz vseh se posname ista sodb, da se namreč stebri komunističnih »neodvisnežev« krhajo in je vsak poskus, da bi se še obdržali, iluzoren. Naše delavstvo opozarjamo, da ne naseda več komunističnim frazam, temveč da se oklenejo naših vrst.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je nadvse važna delavska socialna institucija, ki podpira delavstvo v slučaju bolezni in nezgod. Žalibog, da ta zavod nekateri naši delavci premalo cenijo in ga razni številni simulant dostikrat prav po nepotrebnem izrabljajo. Res je na drugi strani, da je delavstvo večkrat upravičeno kritiziralo poslovanje zavoda, ker dokler ni bila izvedena reorganizacija, je moral marsikdo čakati dolge tedne, da je prejel, kar mu je šlo. Tudi delodajalci niso zadovoljni z okrožnim uradom, ter jih je med njimi celo veliko, ki bi najraje odpravili ta zavod. Upravičeni do kritike so bili delodajalci letos, ker so se jim za več mesecev skupaj predpisali prispevki, katerih nekateri manjši obrtniki res niso zmogli. Radi tega je bila tudi zadnja seja ravnateljstva, ki je trajala cel dan, precej burna, ker so člani ravnateljstva hoteli izvedeti, zakaj so tako veliki zastanki, ki grede na škodo zavoda. Na tej seji se je izvolila tudi komisija, katere naj ugotovi vse nedostatke, izvede sistematizacijo službenih mest in prevede uslužbenice po novem službenem pravilniku. Izvolil se je tudi gradbeni odbor za zgradbo, ki se gradi na Miklošičevi cesti v Ljubljani.

Naše tovariše opozarjamo, da vse pritožbe, ki jih imajo glede poslovanja okrožnega urada, javijo direktno ravnateljstvu okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, lahko pa tudi tajništvu NSSZ, katero bo potem svojega zastopnika, ki je tudi član ravnateljstva, ukrenilo vse potrebno, da se nedostatki odpravijo. Za vsako ceno moramo ta zavod dvigniti na isto višino, kakor so podobni zavodi v vseh drugih modernih državah. Toda to je mogoče le na ta način, ako smatra delavstvo ta zavod za svojo lastno nepotrebno institucijo, ne pa da ga po nepotrebnem uničuje. Seveda, delovati mora pa tudi tako, da odpadejo vse pritožbe ter si pridobi tisto zaupanje, ki ga po svojem namenu zasluži.

Tajništvo NSSZ v Trbovljah javlja, da ima svojo pisarno v Lokah v hiši gostilničarja in mesarja g. Božiča.

Na vlnsko trgateg, ki jo priredi v nedeljo 4. t. m. NSSZ v Trbovljah v gostilni g. Božiča v Lokah, vabimo vse naše mladinske in strokovne organizacije. — Odbor.

Plačajte sigurno vsi naročnino!
Položnice so priložene.

Predačček za razne dopise.

Ljudska visoka šola v Ljubljani.

Prav pojmovana naloga »Ljudske visoke šole« je ta, da se mladini v pošolski dobi in pa odraslim obojega spola na znanstven, a vendar razumljiv način govori in nudi prilika za porazgovor o visokih vprašanjih, ki se tičejo življenja in ki so pogosto aktualna za vsakogar izmed nas, ne toliko z ozirom na poklic, ki ga izvršuje ta ali oni, temveč zlasti z ozirom na to, da je — človek, državljan, član človeške družbe.

»Ljudska visoka šola« naj torej ne podaja strokovnega znanja, to je: znanstvenih resnic s tega ali onega področja samih in tudi ne poklicnega, to je takega znanja, ki bi se dalo v dotičnikovem poklicu praktično izrabljati; kaj takega naj goje strokovne ali ljudske in meščanske šole, oziroma v ta namen prirejeni tečajji. »Ljudska visoka šola« naj marveč nudi svojim poslušalcem, kakor premišljeno svetuje znameniti filozof in sociolog M. Scheler (»Universität und Volkshochschule«), znanstvo v takih živih sintezah, da bo v stanu, celega človeka izobraževati in oblikovati, njegovo dušo oplojevati in bogatiti.

Zato pa bi s pravim duhom prežeta »Ljudska visoka šola« bila pred vsem drugim poklicano izobraževališče za vse plasti našega naroda, zlasti za delavca, ki je ob modernem načinu industrijskega dela postal stroj, moral postati stroj, ker je to delo šestokrat tako, da ga ne izvršuje človek, temveč — samo njegova roka ali noga. In z ozirom na delavca se mora izobraževalni problem glasiti: na kak način bi

bil nekdo, ki je v svojem poklicu le kolesce, izven poklica lahko tudi človek?

Da bi se na tak, drugod že vpeljan način začelo tudi izobraževanje našega ljudstva, priredi »Akademski socialnopedagoški krožek« za širje občinstvo ciklus predavanj, ki bodo med seboj vezana po idejni niti: socialni in etični prepordi! Predavanja se bodo vršila na univerzi ob nedeljah ob 10. uri popoldne ter se začno dne 4. novembra.

In sicer bodo pod vidikom »socialni in etični prepordi!« predavali v nastop. redu:

O potrebi nove orijentacije (univ. prof. dr. K. Oswald); **o zgledih iz živalstva** (univ. prof. dr. I. Hadži); **o življenjskih temeljih rodbine** (dr. A. Breclj); **o zakoniti zaščiti rodbine in dece** (univ. prof. dr. J. Polec); **o osnovnem šolstvu** (gdč. A. Štebičeva); **o strokovnih šolah** (univ. prof. ing. Jar. Foerster); **o srednji šoli** (višji šol. nadzor. I. Wester); **o grožnem nastajanju duševnega proletarijata** (univ. prof. dr. M. Vidmar); **o nalogah občine** (publicist Fr. Erjavec); **o pijančevanju udamem narodu** (doc. dr. I. Robida); **o kinu** (Fr. Čibej); **o umetnostni politiki** (sod. svet. A. Lajovic); **o časopisju** (dr. I. Birs); **o cerkvi** (univ. prof. dr. R. Kušej); **o verstvi in naboženstvu** (Fr. Terseglav); **o lepi knjigi in javnih knjižnicah** (pisatelj Fr. Finžgar); **o gledališču** (dr. Stanko Majcen); **o telovadnih in športnih organizacijah** (višji šol. nadz. E. Gangl); **o narodnostni ideji** (prof. dr. V. Rožič).

Izseljeniško vprašanje.

Izseljeniški komisariat v Zagrebu javlja sledeče: Nov priseljeniški za-

kon. — Po vesteh, dospelih iz Zedinjenih držav severne Amerike, se pripravlja nov priseljeniški zakon, ki bo omejil naseljevanje v Z. d. A. v še večji meri nego dosedanj. Po novem zakonu se ne bo več vršilo komisijsko pregledovanje izseljencev na Ellis Islandu, ampak v izseljenčevi zemlji. Pri tem pregledovanju bodo sodelovali zastopniki Z. d. A. in oblasti države, kateri pripada izseljenec. Nov zakon namerava odrediti, da izvrše oblasti Z. d. A. registracijo vseh inozemcev v svrhu ugotovitve, da li so dospeli na predpisan način v Z. d. A. ali ne. Če se dokaže, da po edini izseljenec ni zadostil priseljeniškim predpisom, bo poslan v svoj kraj. — Razmere v jeklarski industriji v Z. d. A. Velik del naših izseljencev je zaposlen v jeklarski industriji, zlasti pri tem podjetju je uvedeno dvanaesturno dnevno delo kljub protestu delavstva in javnosti. Delavci so pod strogim nadzorstvom; če govore s človekom, ki ni nastavljen pri tem podjetju, so na mestu odpuščen. Okoli 1304 delavcev je zaposlenih v oddelku odprtih kurilnic in to izmenoma 10 ur podnevi in 14 ur ponoči tudi ob nedeljah. Delo je naporno in nevarno. Ves čas trepeti delavec pred nevarnostjo, ki mu grozi od tekočega jekla, dvigal, lokomotiv itd. Plačuje se na uro 90, 60 odnosno 50 centov. Čezurno delo se plačuje kakor redno. Kdor se brani delati ob nedeljah ali čez uro, mu je delo na 10 dni odpovedano. Za zdravje delavcev se podjetnik ne briga niti najmanj. Delo in spanje je delavčevu življenje, ker ne preostane moči in časa ne za rodbino ne za drugo.

Mladinski vestnik.

Akademija »Bratstva«.

Izobraževalno društvo »Bratstvo« se zaveda velike potrebe prosvetnega dela med narodom, zlasti med mladim proletarijatom, ki si radi materialnih težkoč ni mogel pridobiti primerne, današnjemu času odgovarjajoče splošne izobrazbe. Zato je sklenilo prirediti ciklus predavanj, ki se bo tekom izobraževalnega tečaja, ki bo trajal od 31. oktobra t. l. do maja prih. leta, še izpopolnil. Zaenkrat so se odzvali povabilu »Bratstva« ti-le predavatelji:

Brandner Anton, o socialni politiki;
dr. Cankar Izidor, o slovenski umetnosti;
dr. Defranceschi P., o splošni higijeni;
Deržič Ivan, o ustroju državne uprave;
Erjavce Fran, o gospodarskih problemih Slovenije;
dr. Glonar Joža, o slovenskem jeziku;
Golob Miroslav, o pacifizmu;
dr. Gregorin Gustav, o narodnem gospodarstvu;
dr. Grošelj Pavel, o naravoslovju;
dr. Jamar Tone, o tuberkulozi;
dr. Krivic Rudolf, o Masaryku;
Kunaver Pavel, o slovenski turistik;
Leitgeb Anton, o Karlu Marxu;
dr. Lončar Dragotin, o politični zgodovini Slovencev;
dr. Oblak Ciril, o pravu ter o Cankarju in Grudnu;
dr. Peterlin Viktor, o zgodovini Srbov, Hrvatov in Slovencev;
dr. Pitamic Leonid, o ustavi;
dr. Politeo Ivo, o politični zgodovini Hrvatov;
Prelovec Zorko, o slovenski narodni pesmi;
dr. Prijatelj Ivan, o slovenski književnosti;
dr. Rostohar Mihajlo, o materializmu in idealizmu v socializmu;
dr. Rybář Otakar, o mednarodni politiki;
Šest Josip, o dramski umetnosti;
dr. Šmalc Matej, o zvezi med državno notranjo in zunanjo politiko;
Tavčar Ivan, o socializmu;
Vidmar Stane, o telesni vzgoji in sokolstvu;
dr. Virant Franc, o spolnih boleznih in novih potih medicine;
Zorec Ivan, o slovenski književnosti.

Vrstni red predavateljev in temata predavanj bomo sproti objavljali v časopisih.

Predavanja se bodo vršila redno vsako sredo od pol 8. do 9. ure zvečer na državni realki (poleg univerze). Ker se bodo predavanja začela točno ob pol 8. uri, je potrebno, da prihajajo obiskovalci vsaj 10 minut prej, da ne bodo motili gg. predavateljev. Na koncu vsakega predavanja so dovoljena kratka vprašanja, ako bi kdo česa ne razumel. Pri predavanju morata vladati brezpogojni red in disciplina. Kajenje, onesnaženje prostorov in postajanje po hodnikih je zabranjeno.

Prvo predavanje se je vršilo v sredo 31. oktobra. Predaval je prof. dr. Viktor Peterlin o zgodovini Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Vabimo vse ukaželjne, da pridno posejajo akademijo »Bratstva«.

V Ljubljani, dne 27. oktobra 1923.

Odsek akademije »Bratstva«.

V plesni šoli »Bratstva« v Ljubljani se vrši pouk vsak ponedeljek od 20. do 24. ure v areni Narodnega doma. Prijave se sprejemajo ob ponedeljkih pol ure pred početkom pouka. Člani »Bratstva« plačajo mesečno 25 Din, nečlani 40 oziroma 50 Din.

Tamburaški tečaj »Bratstva« za začetnike se odpre v Ljubljani s 15. novembrom. Prijave se sprejemajo v tajništvu NSS, Narodni dom. Poučeval bo zborovodja tamburaškega zbora »Bratstva«, brat Mikolič, in sicer se bo najprej pečal temeljito s teorijo. Prijavijo naj se samo taki člani, ki imajo res veselje do glasbe in ki so vstrajni. Tamburaški zbor »Bratstva«, ki stoji na višku, dokazuje, kaj se lahko doseže pri dobrem učitelju in vstrajnih učencih.

Srbo-hrvatski tečaj »Bratstva« Celje se odpre takoj po 4. novembru t. l. Tečaj je brezplačen in vsakomur dostopen. Pri glasbi se je razven v četrtek, vse dni tega tedna v pisarni glavnega zastopa banke »Slavije« v Razlagovi ulici št. 11, pritičje, prva vrata desno, med 13. in pol 15. uro ali pismono pri društvenem podpredsedniku br. Rudolfu Germu, Cankarjeva ulica 11, II. nadst. Dan pričetka in učni prostor se objavi pravočasno.

Plesna šola »Bratstva« v Sp. Šiški se odpre na Bellevue v soboto, dne 3. t. m. ob 8. uri zvečer.

»Bratstvo« v Zagorju naznanja, da odpre s 15. novembrom t. l. javni srbo-hrvatski tečaj. Prijave sprejema za Zagorje

in okolico brat Vinko Drojc, za Loke pa se stra Greti Ržišnik od 2. novembra naprej vsak dan, kakor tudi na dan otvoritve v ljudski šoli v Toplicah, kjer se bo vršil pouk.

»Bratstvo« Celje. Članski zabavni večer se vrši v soboto, dne 3. t. m. ob 8. uri zvečer v društvenem prostoru v gostilni »Wilson« v Gaberju. Za zabavo je v obliki meri poskrbljeno. Sodeluje društveni salonski orkester. Vabljeni so poleg članov vsi prijatelji in somišljeniki narodno-socialistične mladine!

»Bratstvo« Celje. Članski sestanek, ki se je vršil v četrtek, dne 25. m. m., je pokazal, da se celjska nar. soc. mladina živahno giblje. Po otvoritvi brata predsednika je brat podpredsednik Germ poročal podrobno o zadnjem zborovanju delegatov JNSM v Ljubljani ter kot načelnik šolskega odseka o njegovem delovanju. Predsednik brat Bervar je orisal društveno delovanje, obrazložil storjene odbove sklepe osobito glede srbo-hrvatskega tečaja, ki je namenjen v prvi vrsti delovnim slojem. Z odobravanjem se je pritrjevalo sklepu, da je tečaj kot tak brezplačen, vpisnina znaša 10 Din, ki se bo porabila za kritje stroškov učnega prostora. Brat Dečman H. je podal kratka pojasnila o delovanju dramatičnega odseka, nakar se je osnoval veselejši odsek: za načelnika je bil izvoljen brat Kavs. Po kratkem razgovoru o pripravi za zbor JNSM dne 8. decembra t. l. v Zagorju, je brat predsednik po razmotrivanju o dolžnostih in pravicah organiziranega članstva s pozivom k vstrajnemu delu zaključil lepo uspeši sestanek.

Priglasila za srbo-hrvatski tečaj, ki se prične prihodnji teden, se sprejemajo v pisarni glav. zastop. banke »Slavije«, Razlagova ulica 11 med 13. in pol 15. uro ali pismono pri br. Rudolfu Germu, Cankarjeva ulica 11/II. Vpisnina znaša 10 Din.

Tedenske novice.

Opozorilo! — Onim ljubljanskim naročnikom, ki doslej naročnine niso poravnali, pošljemo z današnjo številko položnice ter jih prosimo, da na položnici označeno vsoto do 4. novembra vplačajo. — Inkasanta v Ljubljani ne bomo več pošiljali po denar. — Istotako prejmejo z današnjo številko položnice vsi oni naročniki, ki plačujejo naročnino mesečno. Tudi te prosimo, da takoj vplačajo naročnino.

Protestni zbor proti italijanskemu nasilju nad našim življenjem na Primorskem so skupno priredila vsa obrambna društva ter vse politične stranke v Ljubljani dne 29. t. m. v hotelu »Union«. Cela prireditve je bila veličastna, prav resen opomin našim sosedom, naj se ne igrajo z ognjem. Vrhunec navdušenja za našo sveto stvar pa je izzval govor ameriškega publicista Moriwetherja, ki se s soprogo sedaj muči pri nas. — Žal, da se so po krasno uspelem shodu, ki je imel velik moralni učinek, na ulici zopet pojavili ljudje, ki so izrabili navdušenje in ogorčenje množice ter jo hote ali nehoče pogнали v poulične demonstracije, ki bi bile malone imele usodne ali pa vsaj zelo neprijetne posledice. Svetujemo tem vročehrvnim mladeničem, naj si prihranijo svojo vročo kri za čas, ko bi je bilo res treba. Šipe pobijati je žalostno junastvo! To znajo tudi oni naši razposajenčki, ki še »platno prodajajo«.

Demokrati se tolažijo. Včerajšnji »Jutro« uvodnik je posvečen našemu delavstvu. Demokrati vabijo v svoje vrste proletarijat, misleč da se ljudem res še niso odprle oči, ali da je delavstvo pozabilo, kdo je zakrivil današnje mizerno stanje proletarcev, kdo ga je psoval pred kratkim s protidržavnim elementom itd. itd. Naravnost smešno je, da oponaša »Jutro« drugim strankam razne doktorje, kapitaliste in bankirje, pri tem pa pozablja, da obstoji ravno demokratska stranka danes samo še iz doktorjev in bankirjev, ki potrebujejo za bližajoče se volitve — kroglice. To priznava »Jutro« samo, ko pravi, da bi bilo drugače, ako bi v demokratski stranki imelo več vpliva delavstvo, kakor ga nima. To je res, ker potem bi raznih doktorčkov ne bilo v stranki, vsaj teh ne, ki so danes. — Mi demokratom kar odkrito svetujemo, da naj puste delavstvo lepo v miru, da bo mir. Delavstvo bo šlo ne oziraje se na grožnje radikalov ali demokratov tje, kamor spada, to je v narodno-socialistično stranko, ker le tam je zanj prostor. — To vzemite, gospodje, na znanje in se po tem ravnejte, kajti sedaj se Vam smejejo razsodnejši lastni pristaši, kaj šele zavedno delavstvo!

Za one, ki so optirali za naše državljanstvo in še niso dvignili oziroma prejeli svojih državljskih dekretov je važno, da pogledajo sezname, ki so nabiti na občinski

deski na mestnem magistratu v Ljubljani in v Sp. Šiški. — Če je navedeno njihovo ime v dotičnem seznamu, je to dokaz, da so sprejeti kot naši državljani. Dvignejo naj pri oblastih državljske listine.

Šikane nameščencev v državnih uradih. V večini centralnih državnih uradov se je doslej uradovale tako, da so bile za uradništvo določene uradne ure od 8. ozioroma pol 8. do 14. ure. V kolikor je to bilo sploh izvedljivo, se je prakticiralo to že tudi v nekdanjih zlatih časih, ko državnemu uradniku ni bilo treba skrbeti za to, kako bo v prostem času zaslužil toliko, da bo mogel preživeti svojo družino. Prosti čas — od 2. ure popoldne naprej — je uradnik porabil za svoj duševni in telesni odpočitek. Ni se mu bilo treba pehati za posttrankim zaslužkom. Dobil je od delodajalca — države toliko, da je izhajal. — Danes pa je to drugače. Prejemki državnih nameščencev so tako sramotno odmerjeni, da ne zadostujejo niti za prvih 14 dni v mescu. Ostali čas naj uboge družine žive od zraka, si mislijo gospodje pri vladnih koritih. — Vendar pa očetovsko srce ne more prenašati hiranja in propadanja svoje družine, zato si pomaga vsak, kakor ve in zna. Kdor le more, dela v prostem času podnevi, zopet drugi ponoči, v času, ki je namenjen počitku. Vsak gleda, da se preživi postenim potom, ker krasti in goljufati pri nas za enkrat ni samo kaznivo temveč se tudi ne strinja z našimi pojmi o morali. — Kaj pa stori državna uprava? — Vse to dobro vede vplet brez vsake potrebe in stvarne utemeljitve kar enotno uradne ure po svoje: od 8.—12. ure in od 3.—5. ure. To pa samo zato, da onemogoči posebni zaslužek onim revežem, ki s svojo državno plačo ne morejo živeti. To je čisto navadna šikana od strani ljudi, ki imajo navadno polna usta socializma in uvidevnosti do državnih nastavljenecv. Ne ozirajo se pa tudi najmanj na to, da mnogim uradnikom radi stanovanjske bede ni mogoče dobiti stanovanja v mestu, kjer služujejo, ampak stanujejo s svojimi družinami daleč zunaj mesta, da celo tako daleč, da se vsak dan vozijo z železnico v mesto. Ali naj ti ljudje pri dvojni frekvenci obedujejo po gostilnah, ker morejo šele zvečer domov. Kje je tukaj socialni čut? Kje vse ono dobro, ki ga državnemu nameščencu vsak dan ponuja današnja vlada ter s tem ljudi vabi in tira v svojo radikalno stranko. — Ponekod so zadnji čas že uvedli take uradne ure na železniških direktajah, drugod pa jih nameravajo še uvesti (poštni minister i. dr.). — Mi protestiramo iz socialnih ozirov najodločneje proti takemu šikaniranju, ki nima nobene utemeljitve, pač pa vsi razlogi govore proti, ker je jasno, da se bo v popoldanskih urah opravilo toliko, kakor nič. — Državni poslanci naj store tu svojo dolžnost!

Wranglovci brez orožja? — Politične oblasti so baje prejele od notranjega ministrstva odlok, da inozemci v naši državi ne smejo nositi orožja. Doslej izdana dovoljenja za orožje se s tem ukinejo ter se nova tudi ne smejo več izdajati. Wranglovci so prišli s tem ob orožje (?), ker se ta odlok baje nanaša špejcično na te ljudi. — Bomo videli, ker tega ne moremo verjeti. A nekaj drugega je, kar v tem odloku pogrešamo: Zakaj ni ministrstvo prepovedalo orožja tudi mladini? Tudi to ni na mestu, da gotovi neodgovorni mladi ljudje v tem oziru delajo, kar hočejo. Revolver bi ne smel biti simbol narodne zavesti in moči gofovih organizacij! — Tudi tu naj napravi notranji minister red!

O neodgovornih ljudeh piše »Jutro« v poročilu o manifestaciji ljubljanske »Orjune« za primorske naše brate, ki se je vršila 27. t. m. — Shod in »spontano« formirana povorka »Orjune«, ki je z obhodom po mestu viharo manifestirala za pravice našega naroda v Primorju, se je izvršil brez »vsakega« incidenta. Pozno zvečer (kedaj?) pa je grupa neodgovornih mlajših oseb razbila nekaj šip pri zavarovalnici »Rimione Adriatica di Sicurtas«. Orožniki in policija je morala nastopiti, delovali so nasajeni bajoneti. Nekaj je bilo ranjenih in nekaj aretiranih. — Tako »Jutro«, mi pa pravimo, da zaradi »grupe neodgovornih mlajših ljudi« ne bi bilo treba orožnikov z bajoneti. Bili so to že odgovorni ljudje, ki so morali, kakor vedno, tudi topot svojo vročehrvnost in korajžno dokumentirati nad nedolžnimi šipami ter pokvariti in celi manifestaciji odvzeti ono resnobo, ki bi jo mi morali še prav posebno kazati ob taki priliki. — Pa recimo, da so bili to neodgovorni mladi ljudje. Tudi to na stvari nič ne izpremeni, odij pade vseeno na »Orjuno«: »Jabolko ne pade daleč od drevesa«.

Železničarska pragmatika sankcionirana. Preteklo nedeljo je predložil minister Janković pragmatiko za železničarje v sankcijo. Istočasno se je vršil v Beogradu kongres narodnih železničarjev, ki je najodločneje protestiral proti takemu zakonskemu načrtu. — Toda vlada si je mislila: le kričite, mi delamo, kar hočemo! Če pojde tako dalje, ni več daleč čas, ko bomo morali molče držati.

Draginja. — Branjevci na Pogačarjevem trgu kupujejo živila od kmetov pred očmi obupanin in sestradanih gospodin, ne da bi se kdo našel, ki bi te pijavke uboge, lačnega ljudstva vprašal, po kateri ceni so blago kupile in po kateri ga bodo prodajale. — Tovarna na kvas v Ljubljani, d. družba slovenskih in nemških delničarjev je podražila zavitek od 22 Din na 30 Din v teku enega mesca. Vprašamo »ljubo« družbo, iz katerega vzroka je to storila. Morda so tega krive višje železniške tarife? Kako neki! Tovornina je bila povišana kvečjemu za kakih 25 para pri zavitku, ne pa za: reci in piši 8 Din. Poleg tega se izdeluje kvas iz domačih surovin, ki jih ni potreba uvažati iz inozemstva, od se baje izgovarja omenjena družba. Ouderstvo in brezsrčnost je vsakdanji kruh bogatinov-krvososov. In oblasti, ki naj bi to preprečile? Drže roke križem! — Že vedo zakaj! — — — Po preobratu se je osnovala družba pod imenom »Union d. s. v Ljubljani«, katere naloga je bila pokupiti vse že obstoječe pivovarne v Sloveniji. Omenjena družba sestojča iz Nemca Kozlerja in nekaj slov. veletrgovcev je res pokupila v blagor ljudstva pivovarne na Vrhniki, v Jaršah in Škofji Loki ter iz konkurenčnih ozirov vse tri — podrla. Iz tega takoj lahko uvidi delovno ljudstvo, kdo dela draginjo in zakaj mora danes plačevati liter piva po 8 Din. Ti ljudski dobrotniki imajo danes samo še v pivovarni »Laško« svojega konkurenta. Kako dolgo, se pa tudi ne ve.

Odvzemite že enkrat mladini orožje! — Pretekli ponedeljek zvečer je obstrlel precej nevarno v Christoforov zavodu v Ljubljani med poukom učenec Budina, ki se je pod klopjo igral s samokresom, pred seboj sedečega součenca iz neposredne bližine pol metra. Sreča, da je morala krogla prodrati najprej klop ter da je slučajno zadela na sveženj ključev v žepu predno je dosegla zadetega. Obtičala je prilično 1 dm globoko v telesu. — Pripominjamo, da obiskujejo trgovske kurze v tem zavodu mladeniči pri 20 letih. Odkar pohajkuje po mestu »Orjuna«, zahteva »narodna zavest«, da nosi že vsak mlečnozobi mladič revolver v žepu.

Turčija proglašena za republiko na podlagi sklepa narodne skupščine. Predsednik je Mustafa Kemal-paša.

— Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znamko Pekko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
100 švic. frankov stane	1502.5	1537.5
100 franc. frankov	487.5	480.—
100 laških lir	378.—	368.—
100 čeških kron	247.5	246.—
1 milijarda nem. mark.	6.78	7.69
100 poljskih mark	0.45075	0.007
100 avstrijskih kron	0.11925	0.116
100 ogrskih kron	0.46	0.43
100 bolg. levov	79.6325	80.39
100 dolarjev	8350.—	8200.—
100 angl. funtov	37600.—	37650.—

Razpredelnico čitajte tako: Kdor hoče kupiti n. pr. 1 milijardo nemških mark, mora dati zanje ta teden 6.76 Din, pri tem ko bi plačal prejšnji teden 7.69 Din.

Curiška borza.

	30. oktobra	23. oktobra
	švicarskih frankov	
100 dinarjev	je stalo 6.80	6.875
100 franc. frankov	33.02	32.25
100 laških lir	25.27	24.35
100 čeških kron	16.475	16.575
1 milijarda nem. mark.	0.45	0.5
100 poljskih	0.0003	0.0005
100 avstrijskih kron	0.00788	0.00788
100 ogrskih	0.0305	0.0305
100 bolg. levov	5.30	5.35
100 dolarjev	561.25	561.—
100 angl. funtov	2521.—	2521.—

Kdor je hotel 23. oktobra kupiti na curiški borzi n. pr. 1 milijardo nemških mark, je moral dati zanje 0.045 švic. frankov; pred enim tednom je stala 1 milijarda nemških mark 0.05 švic. frankov.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)

(Nadaljevanje.)

Molly zapazi, kako čudno jo gleda Jim. Ali morda v znak hvaležnosti? Kdo ve?

»Kazen te pa mora zadeti,« nadaljuje maskiranec. »Do nadaljnjega boš pod strogim nadzorstvom zaposlen pri strojih na Terrorju!«

Molly se zgane, kot da hoče pristopiti bližje.

»Ne, gospodična, vsaka nadaljna prošnja je brezuspešna. Jim dobro ve, da to ni preostara kazen. — Odvedite sedaj jetnika!«

Ko odvedejo Jima, zapazi Molly zopet njegov čudni pogled. — Mož s krinko se sedaj obrne proti Edvardu in ga prijazno nagovori: »Spremite gospodično Gordon do njene sobe. Bessy naj jo spravi k počitku!«

Mlado deklico že zopet napadejo slabosti; prav malo manjka, da ne pade v nezavest. Še en pogled poln hvaležnosti tajinstvenemu možu in oprta na Edvarda, omahuje odide iz sobe. Tom, ki čaka na hodniku, ji istotako nudi svojo pomoč.

Mož s krinko je sedaj sam.

»Kako zvesto udane tovariše imam še,« reče sam pri sebi z vidnim ponosom. »Ti štirje so mi udani na življenje in smrt. Tom si bo pač pridobil tudi srce lepe Molly, ali pa se na svoja opazovanja ne morem več zanesti. — No, pa sedaj sem tudi jaz eden srečnih. Saj sva si z Elleno zopet dobra. Ljubka gosposi je zopet moja. Samo ena senca je še med nama — usodepolna noč. — Oh, kaj bi dal za to, če bi vedel, kaj se je tisto noč dogodilo. Sicer je Ellen čista kot novozapadli sneg, na to morem priseči, kajti še nikdar ni govorila neresnice. Toda, če bi bil baron neresnico omenil, če je njeno omotico zlorabil, oh, gorje! — Muke, o katerih sem menil, da so že minule, me znova napadajo. Nočem preje odnehati in mirovati, dokler ne rešim te zagonetke!«

Baron Hardy na letovišču na Škotskem.

Torej, Clifford, zadnjikrat vas vprašam, hočete li izvršiti moja naročila ali ne?

»Toda, vaša milost, to pomeni vendar mojo smrt,« se klavrno cmeri lopov. »Pomislite vendar, da so me skoro do smrti pretepli, vrgli v kanal in nazadnje celo v dimnik. Prihodnjič si nič več ne rešim življenja, potem je po meni!«

Baron ga nekaj časa porogljivo zasmejuje, potem pa zopet ves divji kriči nad njim:

»Tudi prav. Sedaj pa nikar ne mislite, da bi vas še naprej redil, ker ste mi nekoč preje izkazali par malih uslug? Prav pošteno se motite, moj dragi, za nič — ni nič; in če še nadalje vztrajate pri svojem sklepu, greva vsakebi!«

Clifford na skrivaj prav strupeno motri barona rekoč: »Toda, če pridem ob življenje, vaša milost, kaj imam potem? Saj so mi tajinstveni pomočniki pri vsakem koraku za petami. Sam sebi se zdim kot da sem izdan in prodan in nimam nobene mirne ure več.«

»Neumnost!« zareži jezno baron.

»Oh, vaša milost, tudi jaz bi želel, da bi bilo vse skupaj domneva. Žalibog pa je nepobitna resnica, da mi tajinstveni ljudje prekrizajo vse moje načrte!«

Baron molči. Tudi on si nikakor ne more tolmačiti zadeve, vendar pa ne more verjeti, da bi imel pri tem vmes svoje prste — strašni Jak. Za svojo osebo je uverjen, da ta mož v resnici sploh ne obstoja, marveč da nekaj potepuhov pod tem izmišljenim imenom uganja svoja grozodejstva. Ali naj se radi tega odpove svojemu po-

hotnemu življenju? Ne, nikdar ne! — Baron Hardy pa tudi prav dobro ve, da bi pač nikogar ne našel, ki bi mu mogel nadomestiti Clifforda. Radi tega mu ne preostane nič drugega kot udano čakati, da se Clifford znova ožunači. Dotlej pa seveda noče rok križem držati in več tednov samotari. Tega pa nikdar ne! Saj dobro ve, kako strupeno seme je zasejal. Sedaj more upati, da ga lepa Ellen Morris ne bo zavrnila, če jo zasnubi.

»Clifford,« se naenkrat oglasi iz svojega razmišljanja, »za nekaj časa bova odšla iz Londona.«

Stari lopov, ves vzradoščen, postane pozoren.

»Ah, vaša milost, to je izvrstna misel. Čisto prav, moreva vsaj par mescev preživeti v Glasgovi ali Birminghamu: tja nama sigurno ne bodo sledili zagonetni zasledovalci.«

»Podava se na Škotsko,« reče baron.

»Na Škotsko? Pač v glavno mesto Edinburgh? Vendar pa tam ni nič posebnega, mesto mi je znano že od prej!«

»Ne klobasajte takih bedastoč!« ga prekinje Hardy. »Midva greva na letovišče, ob reki Tay ležeči kraj, tja, kjer biva sedaj lepa Ellen Morris.«

Cliffordu se zasvetijo oči.

»Aha, sedaj vas razumem, toda gospodična Morris je sedaj zelo bogata.«

»Da, tudi to mi je znano. Zato jo bom tudi zasnubil.«

Stari pohotnež si zadovoljno mane roke.

»Izvrstno, izborna misel! Ondi bo pač prilika kmalu nanesla, da spravite čednostno damo ob njeno neomadeževanost, no in potem, ojoj, se zopet najdejo nove deklice za vašo milost.«

Baron se zadovoljno smehlja.

»To je predvsem odvisno od vas, Clifford! Vsekakor se nadejam, da ne lenarite tako kot doslej, ker bi vam sicer res moral dati slovo. No, za sedaj vam odpuščam, ker vem, da ste vsak hip zadeli na skoro nepremagljive ovire. Toda v bodoče moram zahtevati od vas, da se bolj pečate s poverjeno vam službo.«

Clifford obljubuje vse mogoče. Saj je presrečen, da more za nekaj časa zapustiti London.

Poslušajte torej, kar vam imam še naročiti. Odidite kolikor mogoče hitro na Škotsko in vzemite v najem ob gornjem teku Taya v bližini Elleninega posestva kmetško hišo. Posebni ugodnosti nama seveda taka hiša najbrže ne bo mogla nuditi, sploh si pa vse potrebno lahko še nabaviva. Tudi bi imel rad na razpolago dva konja za ježo. Na ta način se mi bo najprej nudila prilika, da se snideva z lepo Ellen.«

»Vse se bo izvršilo, kakor želi vaša milost! In tukaj?«

»Ostane vse kot je. Obe skrivni sobi zaklenem jaz, potem nista nikomur dostopni.«

Clifford se še enkrat prikloni in odide iz sobe, dočim ostane baron še dolgo v sobi, zatopljen v svoje misli. Izraz njegovega izžitega obraza je poln zmage, kajti sedaj se sme nadejati, da se izpolni njegova najsrčnejša želja. Baron je namreč izvedel, da je William Morris, katerega je po onem razgovoru neprestano opazoval, da pa se je že po nekaj dnevih zopet vrnil. Njegovega naglega povratka pa si baron ne more tolmačiti drugače, kot da se je po njegovem naziranju s svojo nezvesto ljubico pošteno sprl in ji za vedno dal slovo.

Njegovi načrti imajo sedaj prosto pot. Zato se odloči, da izrabljuje se priliko. Barona pa zanima tudi še neka druga zadeva in sicer nič manj, kot njegov peklenski načrt z Elleno. Zopet in zopet mu uha-lajo misli na očarujočo mlado soprogo gospoda Marsdena. Clifford je v najkrajšem času dognal našov mlade zakonske dvojice,

ce, nikoli pa ni baron po onem večeru nalezl nanjo. Če je Clifford pri hišniku povpraševal po dvojici, je vselej dobil odgovor, da je gospoda na potovanju.

Med tem dejstvom se sicer baron ne čudi preveč, pač pa ga jezi, da njegov zapnik od pustega hišnika ne more izvedeti, kje se nahaja gospod Marsden in njegova mlada soproga, do katere ga navdaja nenasitna strast. Kako rad bi bil vsaj enkrat govoril z njo. Toda ves njegov trud je bil zaman in tako mora za enkrat še čakati, da se mu izpolni njegova želja.

Teden dni je že minulo, odkar se je baron Hardy odločil, da odide na letovišče na Škotsko. Medtem je Clifford natančno izpolnil vsa njegova naročila. Najel je majhno, lepo opremljeno hišo ne daleč od Elleninega posestva ter kupil dva konja. Ko prejme baron obvestilo, da je vse preskrbljeno, se takoj odpelje s parnikom proti severu, ob Tayu navzgor se posluži železnice, iz končne železniške postaje pa nadaljuje pot do svojega novega bivališča s pošto. Na zadnji poštni postaji ga pričakuje Clifford s konjema.

Z izbico hiše je baron docela zadovoljen. Z bližnjega griča je prav dobro videti od solnca razsvetljeno streho gradiča — bivališče lepe Ellene.

Prve dni se drži baron svojega novega doma. Tembolj pa je zaposlen Clifford, ki ima nalogo, da poizveduje po navadah mlade gospodarice ter ugotovi, kdaj bi se nudila ugodna prilika, da se z njo sreča baron. To nalogo izvrši prej kot se baron nadeja. Nekega dne se vrača Clifford prav

zadovoljnega obraza domov. Baron mu hiti nasproti.

»No, stara korenina, iz vašega obraza sklepam, da ste prav dobre volje. Ali ste že kaj izvedeli?«

»Več kot sem se nadejal, vaša milost. Rek, da je denar sveta vladar, se je zopet obnesel. Prinašam prav dobra poročila.«

»Le vun z njimi!«

»No, posrečilo se mi je priti v pogovor z enim njenih služabnikov. Ta mi je rekel, da ima Ellen Morris navado, da vsak dan ob devetih dopoldne jezdi na izprehod. Tudi mi je natančno opisal pot, ki jo napravi. Tisto pot vam bom pokazal. Nahaja se na precej samotnem kraju. Ob poti stoji tupatam kako poslopje, ki spada h graščini. Vaša milost more tukaj docela nemoteno govoriti z lepo deklico.«

Baron Hardy za trenutek razmišlja, če ne bi bilo umestno, da se s Cliffordovo pomočjo s silo polasti Ellene. Vendar to misel kot neizvedljivo takoj zavrže. Zato pa se odloči, da takoj naslednjega dne odjezdi na dotično pot in tam kot po naključju naleti na samotnem kraju na lepo deklico. Ondi ji more povedati svoj predlog. On, baron — njej, ki pripada meščanskim krogom, kajti le kot tako jo more smatrati. Hardy je uverjen, da bo Ellen njegovo ponudbo sprejela in tako nehote postala žrtev njegove pohotnosti.

Odgovorni urednik Anton Brandner.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

IVAN JELAČIN, Ljubljana

Uvoz kolonijalne in špecerijske robe

Tvrška ustanovljena leta 1888.

81 Solidna in točna postrežba.

Gradbeno podjetje

Ing. ĐUKIĆ in ĐRUG.

Ljubljana, Bohoričeva 20.

Za vsa pleskarska dela, lakiranje vozniških koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča

Tone Malgaj

Ljubljana

Kolodvorska ulica št. 6.

Po ču-

dovito nizkih cenah kupite letos

volneno blago

za ženske in suknjo za moške obleke, kakor tudi vso drugo manufakturno robo v veletrgovini R. STERMECKI, Celje. Trgovci engros-cene. Radi splošnega pomanjkanja denarja treba povsod štediti ter je dolžnost vsakega da se pelje v Celje in poskusi enkrat kupiti v veletrgovini R. STERMECKI.

Lečnik Anton
urar in juvelir
Celje, Glavni trg.

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica

v Celju t. z. z. o. z.

Pisarna: CELJE, Aleksandrova ul. 4.
Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knjižice in v tekočem računu brez vsakršnega odbitka. Hranilne vloge vezane na daljše odpovedne roke in večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru. Poštnohranilniške položnice so na razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji. Eskomptiranje povzetij in trgovskih računov. Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in 114 od 2. do 6. ure popoldne.

Došlo! Došlo!
Češko sukno

hlačešina, modrovina! Velika izbira raznovrstnega perila, pletenin jopic, nogavic itd. Vse to kupite po znižanih cenah v

manufakturni in modni trgovini

Miloš Pšeničnik,
Celje, Kralja Petra c. 5.

Cene nizke! Postrežba točna!

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica šte. 1.

Kapital in rezerve Dinarjev 17.500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavlj: TRGOVSKA.

Telefoni: 139, 146, 458.

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)

83

O. BERNATOVIC Ljubljana, Mesni trg 5. **Konfekcijska trgovina**